

Göteborgskoloristerna har ofta felaktigt uppfattats som en organiserad konstnärsgrupp som verkade på västkusten under 1930 - 40 talet. Det som konstnärerna Inge Schiöler, Ragnar Sandberg, Ivan Ivarsson, Åke Göransson och Nils Nilsson m.fl. hade gemensamt var inte några manifest utan snarare en anknytning till Valands målarskola och framförallt till konstnären och pedagogen Tor Bjurström. Vad som präglade Bjurströms elever var framförallt uppfattningen att det var färgen som var det viktigaste uttrycksmedlet. Göteborgskolorismen som begrepp lanserades av kritiker och konsthandel som någonting som skilde sig från det stockholmska måleriet under denna tid företrätt av kolorister som exempelvis Grünewald.

Konstens Hus visar just nu en utställning av Nils Nilsson. Exposén är producerad av Göteborgs konstmuseum och Prins Eugens Waldemarsudde i samarbete med Jeff Werner som doktorerat på målaren Nils Nilsson. Ett omfattande och intressant katalogmaterial och en bok författad av nämnde Werner följer med utställningen

Nils Nilsson skiljer sig lite från sina generationskamrater i det han oftast hade med människor i sina bilder. Han målade även i stora, ofta monumentala format eftersom han ansåg att konsten i det offentliga rummet hade särskild betydelse som samtidskommentar och som en röst i det offentliga samtalet. Nils Nilsson var även inblandad i kretsen och tillblivelsen av den legendariska konsttidskriften Paletten. Nilsson hade en kort levnadsbana, han dog redan vid 48 års ålder men hans karriär, från den första separatutställningen 1927, gick spikrakt uppåt. Efter flera succéutställningar under slutet av 30-talet blev han lärare vid Valand. Samma år som detta sker, 1939, blir han ledamot av Kungliga Akademin för de fria konsterna. De ena efter det andra offentliga uppdraget följer tills döden, i form av en hjärnblödning, hinner ifatt honom 1949.

Konsten brukar ibland beskrivas som ett instrument som kan avläsa tillståndet i ett samhälle. Nilssons bilder avspeglar tydligt det 30 - 40 tal han verkade i. Det var inte bara nationalismen och fascismens övermänniskoideal som fick europa att marschera ut i skyttegravarna. En nymornad moralism parad med vitalistiska idéer och härdande sundhetsideal med fasta och lavemang fick folk på benen. Konsten reagerade naturligtvis på detta, en del konstnärer med medlöperi, medan andra som exempelvis Nils Nilsson reagerade med engagerat motstånd och medkänsla med de utsatta. Det finns ett djupt och allvarligt humanistiskt drag i Nilssons bilder vare sig han skildrar den enkilda människans absoluta ensamhet eller ödesgemenskapen hos människan som kollektiv varelse. Efter resor i Spanien och med Fransico Goya som en av flera konstnärliga ledstjärnor kom han att i serier av målningar skildra episoder ur spanska inbördeskriget. Målningen *Flyktingar II* från 1937 skildrar ett bombardemang av Madrid. Det finns direkta bildecitat av Goya i den målningen. Den här bilden målades nästan samtidigt som Picasso målade sin *Guernica*. Nationalmuseet erbjöds att köpa den sistnämnda målningen för 30.000 kronor men man tackade fejt nej för man ville inte stöta sig med tyskarna. Så var tidsandan, det var anpasslingarnas, skallmätningarna och sverigemarschernas tid. Nilssons ställningstaganden under denna politiska stenålder är alltid på de utsattas sida. Det finns även ett starkt drag av melankoli och främlingskap i många av hans målningar. I olika varianter av samma motiv, en kaféinteriör, ser man en uppenbarligt ensam kvinnogestalt, en brud, som vänder sig mot betraktaren. En ensam människa bland andra ensamma i en förment gemenskap. Här känner man ett tydligt utanförskap med samma psykologiska djup som man kan finna i bilder hos Edvard Munch.

I utställningen ingår även en del mycket inkännande porträttbilder värda att uppmärksammas. I en liten bild av styvmodern, *Porträtt av Ida Nilsson* från 20 talet arbetar han med komplementfärgerna rött och grönt till en vibrerande färgupplevelse. Modellen till *Flicka i vit badrock* är hans hustru Signe och ett av hans vackraste porträtt. En annan höjdare är *Porträtt* från 1946, där modellen är en av hans elever från Valand, Britta Anjou. Här har han arbetat

väldigt medvetet med kompositionen och i en återhållen färgskala skapat ett verkligt mästerverk.

Det är mycket intressant att få möta detta av vår tid rätt glömda konstnärsskap som Nils Nilssons. I kontrast till vår samtidskonsts fokusering på det magnifika jaget som tar sig uttryck i allt från kroppsliga utsöndringar, rollspel och exhibitionistiska nakenföreställningar är det skönt att få möta ett flerdimensionellt konstnärsskap. Ett som inte ägnar sig enbart åt spektakulära självbespeglningar utan även tillför ett allmänmänskligt psykologiskt djup och ett medkännande engagemang i konsten.

Bertil Sundstedt